

Одделот за казниви дела на Врховниот суд на Република Северна Македонија согласно член 68 став 5 од Судскиот деловник и член 31 од Деловникот за работа на Врховниот суд на Република Северна Македонија („Службен весник на РСМ“ бр.14/2022 од 20 јануари 2022 година), на седницата постапувајќи по пресудите на Европскиот суд за човекови права (*Бошкоски против Република Северна Македонија*, А.бр.71034/13 од 04 јуни 2020 година, конечна на 04 септември 2020 година и *Јаневски против Република Северна Македонија*, А.бр.30259/15 од 19 ноември 2020 година, конечна на 19 ноември 2020 година) и врз основа на направената анализа за доследна примена на принципите и ставовите на Европскиот суд за човекови права изразени во наведените пресуди, на ден 31.01.2022 година, ги донесе следните:

ЗАКЛУЧОЦИ

I. Секогаш кога сведок кој е предложен да се распраша на главна расправа пред судот, а истиот не може да се обезбеди поради постоење на некоја од причините наведени во член 388 став 5 од ЗКП, записници за дадени искази пред Јавен обвинител, може со одлука на судот да се изведат како доказ со читање, или со репродуцирање. Пред да се одлучи дали ќе се изведе како доказ исказ даден во истрага судот мора да испита најнапред дали постојат оправдани причини за неприсуството на сведокот на главната расправа; дали изјавата на тој сведок претставува единствена или одлучувачка основа за осудата на обвинетиот и дали постојат доволни фактори на противтежа за да може да се компензира таквата позиција на одбраната како резултат на прифаќањето доказ од сведок кој не бил испитан на главната расправа.

Судиите мора да водат грижа за целокупната правичност на кривичната постапка. Притоа, усогласеноста со барањата за правично судење мора да се испита во секој поединечен случај, имајќи го предвид развојот на постапката како целина, а не врз основа на изолирана оценка на еден посебен аспект или настан.

Релевантните принципи во врска со жалбените наводи за повреда на правата на одбраната поради докази обезбедени од отсутен сведок, презентирани во случаите на Трампевски, Пападакис, Бошкоски и Јанески против РСМ ќе се применуваат во сите случаи во врска со отсутните сведоци и сведоците со прикриен идентитет (анонимни сведоци).

II. Одржувањето на јавни судски рочишта (главна расправа) претставува фундаментален принцип на правичното судење. Со транспарентно спроведување на правдата, јавноста придонесува во исполнувањето на целта на правично судење, еден од основните принципи на секое демократско општество, во рамките на значењето на Конвенцијата и националните закони. Сепак, барањето за одржување јавна главна расправа подлежи на исклучоци, особено кога тоа е во интерес на моралот, јавниот ред или националната безбедност во едно демократско општество,

понатаму таму каде што тоа го бараат интересите на малолетни лица или заштитата на приватниот живот на странките, или до степен кој е нужно неопходен според мислењето на судот во посебни околности каде јавноста би наштетила на интересите на правдата. Покрај тоа, може да биде неопходно да се ограничи отворениот и јавен карактер на постапките со цел, на пример, да се заштити безбедноста или приватноста на сведоците или да се промовира слободна размена на информации и мислења при спроведување на правдата.

Во сите случаи, пред да се исклучи јавноста во кривичната постапка, судијата мора конкретно да утврди и да ги образложи причините за тоа дека исклучувањето е неопходно за да се заштити јавниот интерес, при што мора да ја ограничи тајноста до степен што е неопходен за зачувување на тој интерес. При утврдувањето дали таа одлука *in camera* е компатибилна со правото на јавна главна расправа како составен елемент на правото на правично судење, од релевантно значење е тоа дали јавниот интерес е избалансиран со потребата за отвореност, дали на одбраната и биле презентирани сите докази и дали постапката како целина била правична.

Образложение

Одделот за казниви дела на Врховниот суд на Република Северна Македонија на седницата одржана на ден 31.01.2022 година расправаше по изготвената анализа на предметите во Одделот за казниви дела од аспект на сослушување на сведоците во кривичните постапки и исклучувањето на јавноста и беа разгледани пресудите на Европскиот суд за човекови права (*Бошкоски против Република Северна Македонија*, А.бр.71034/13 од 04 јуни 2020 година, конечна на 04 септември 2020 година и *Јаневски против Република Северна Македонија*, А.бр.39259/15 од 19 ноември 2020 година, конечна на 19 ноември 2020 година) и ги донесе следните заклучоци:

I. Секогаш кога сведок кој е предложен да се распраша на главна расправа пред судот, а истиот не може да се обезбеди поради постоење на некоја од причините наведени во член 388 став 5 од ЗКП, записници за дадени искази пред Јавен обвинител, може со одлука на судот да се изведат како доказ со читање, или со репродуцирање. Пред да се одлучи дали ќе се изведе како доказ исказ даден во истрага судот мора да испита најнапред дали постојат оправдани причини за неприсуството на сведокот на главната расправа; дали изјавата на тој сведок претставува единствена или одлучувачка основа за осудата на обвинетиот и дали постојат доволни фактори на противтежа за да може да се компензира таквата позиција на одбраната како резултат на прифаќањето доказ од сведок кој не бил испитан на главната расправа.

Судиите мора да водат грижа за целокупната правичност на кривичната постапка. Притоа, усогласеноста со барањата за правично судење мора да се испита во секој поединечен случај, имајќи го предвид развојот на постапката како целина, а не врз основа на изолирана оценка на еден посебен аспект или настан.

Релевантните принципи во врска со жалбените наводи за повреда на правата на одбраната поради докази обезбедени од отсутен сведок, презентирани во случаите на Трампевски, Пападакис, Бошкоски и Јанески против РСМ ќе се применуваат во сите случаи во врска со отсутните сведоци и сведоците со прикриен идентитет (анонимни сведоци).

II. Одржувањето на јавни судски рочишта (главна расправа) претставува фундаментален принцип на правичното судење. Со транспарентно спроведување на правдата, јавноста придонесува во исполнувањето на целта на правично судење, еден од основните принципи на секое демократско општество, во рамките на значењето на Конвенцијата и националните закони. Сепак, барањето за одржување јавна главна расправа подлежи на исклучоци, особено кога тоа е во интерес на моралот, јавниот ред или националната безбедност во едно демократско општество, понатаму таму каде што тоа го бараат интересите на малолетни лица или заштитата на приватниот живот на странките, или до степен кој е нужно неопходен според мислењето на судот во посебни околности каде јавноста би наштетила на интересите на правдата. Покрај тоа, може да биде неопходно да се ограничи отворениот и јавен карактер на постапките со цел, на пример, да се заштити безбедноста или приватноста на сведоците или да се промовира слободна размена на информации и мислења при спроведување на правдата.

Во сите случаи, пред да се исклучи јавноста во кривичната постапка, судијата мора конкретно да утврди и да ги образложи причините за тоа дека исклучувањето е неопходно за да се заштити јавниот интерес при што мора да ја ограничи тајноста до степен што е неопходен за зачувување на тој интерес. При утврдувањето дали таа одлука *in camera* е компатибилна со правото на јавна главна расправа како составен елемент на правото на правично судење, од релевантно значење е тоа дали јавниот интерес е избалансиран со потребата за отвореност, дали на одбраната и биле презентирани сите докази и дали постапката како целина била правична.

Одделот за казниви дела на Врховниот суд на Република Северна Македонија заклучоците ги донесе со цел да помогнат на пониските судови во примената на релевантните законски одредби и на судската пракса на Европскиот суд за човекови права во заштита и јакнење на принципот на владеење на правото.

Оддел за казниви дела